

Bájkkeavijssa N

Guovddagæjnno- stuojmme

Tæksta: Børge Strandskog
Gáldo: filmweb.no/wikipedia
Járggálibme: Idar Kintel

Juo gasskavahko vuoseduváj vuostasj bále Råmså rijkagasskasasj filmmafestiválan, uddni vuoseduvvá vuostasj ájnas "sáme" filmma Oahpestiddje rájes kinojn álles lándan. Nils Gaupa "Guovddagæjnostuojmme" le filmma sjevnnjis mærkkabievve birra Vuona sámijda, basádismáno 8. bievve 1852

Dalloj muhtem juogos sámijis ládin dáttja stuorsebrudahkaj personifiseridum Guovddagæjno oasesálmá, lenska ja girkkohærrá baktu. Luodjomláhkáj de stuojmme surggon sjattaj... Moadda nuorttavuona tjálle li Guovddagæjnostuojmmev romána hámen gávvidam. Akta sijájs lij Andreas Markusson, gut biejaj stuojmmev jagen 1852 ájnnašamos dáhpádussan ietjas ma'emus románan Lars Levi Læstadiusa birra. Nubbe lij vas Idar Kristiansen gut jagen 1970 almodij dokumentárasubttasav "Korstog mot Kautokeino".

Sáme lidjin agev árrum duoddarijn Nuortta-Vuonan. Valla jagen 1852 lij ádá ájgge Guovddagæjnnuj boahtemin,

boandás oasesálmáj Carl Johan Ruth stivriij bájkev.

Muhtem sáme sijdda, gánná nuorra nissun Elen lij sijddaoajvve, vuornoj mákset muhtem rievtesferdugahtes vielgev Ruthaj. Duobmo dagá Ruth oattjoj ienemus oasev Elena sijdan giddagissaj, ja sán aktu bátsij boahttusv gáhttiijit. Elen viehkev oattjoj dikkev ásadittjat mij tjávdij ienemus oasev álmáj. Valla Ruth váldij ienemus oasev boahttusj diggegálojt mávsátjit. Iellemájbe dagi ettjin Elen ja sijdda ietján máhte gå Rutha gájbbádusájt vuornnot

Iehkedin basádismáno 7. bievve jagen 1852 mannin 57 nissuna, álmáj ja máná dábmaboahttusj ja loavddagijs duoddarin. Moares máhken lidjin ja moaddása sijájs

ettjin goassak ruopptot boade. Ávdemusán ja ma'emusán lijga Ole Somy ja Aslak Hætta. Idedismárijiddjen tjuovvovasj bievve gierrisa Guovddagæjnnuj jávsádin. Dánna duostojga oasesálmáj Ruth ja lænska Lars Johan Bucht sijáv. Goappátja

ájtsajga sáme lidjin moaren. Bucht jerrastálpav doahppij gå sáme lahkanin, valla Aslak Hætta lij háhppelabbo. Doarrujga, ja gå Aslak viehkev oattjoj, de lænska ravgaj. Aslak suv nijbev jávsáj ja tjuolastij. Ruth aj ravgaj, ja sán gut lij sivvan juhkalisvuohtaj ja hæjosvuohtaj sámeálmáj gaskan jásteduváj moares sáme nissunij. Ja de girkkohærrá, Fredrik Waldemar Hvoslef hættuj gierddat girkkosuohkana ulmuttjij moarev. Iehkedappot lijga Ruth ja Bucht jábmám, mádi girkkohærrá lij alvos láhkáj tsábmeduvvam.

Mij mañjela le Guovddagæjnostuojmmev gáhtjoduvvam diedon diggáj bádi. Ja varra gálgijdatjáj...

Mons Sombyis ja Aslak Hætta's goappátjijis oajvev luoddijin Elvebakkenin Áltán gálgádismánon jagen 1854. Mañjela rubmaha hávddáduvvin Káfjord girkkogárde álggolín Áltán. Oajve sáddiduvvin Anatomalasj instituhttaj Oslo Universitehtan. Jagen 1976 muhtem fuolke Aslak Hætta's gatjádin Anatomalasj instituhtas jus máhttin oajveskáltjoj oadtjot váj bessin hávddádahttet. Instituhtta vásstedij ij lim siján dat. Valla mañjela dat gávnaduváj Kobenhávna

universitehtan, ja de dav oadtjun. Basádismánon 1997 de Mons Sombya ja Aslak Hætta oajveskáltjo hávddáduvvin Káfjord girkkon Áltán, sæmmi sajen gánná rubmaha galggin árrót árbbedábe milta.

Manen Guovddagæjnostuojmme?

Gávnnuui moadda teoriija manen sáme nav garrasit dáttja stuorsebrudagáv vuosteldin. Ij goassak ávddála jali mañjela le rijddo sámij ja dáttjaj gaskan nav guhkás mannam váj ulmuttja gátteduvvin. Muhtema javlli oajve, ja sierraláhkáj Aslak Hætta lidjin vassjás ja sihtin haddudit. Iehtjádij mielas lidjin vuosteldiddje tjádjánam ja iehpedájon danen gå lidjin boasstot dáddadam svenska girkkohærráv Lars Levi Læstadiusav. Suv gáhttsám manáj álles Nuorttaguovlon dalloj, ja dasi lijkkujin ællosáme gudi lidjin asjmen.

Mañjela le dát stuojmme sosial-økonomalattjat tjielggiduvvam. Sáme lidjin guhkev juo jáhtálam boahttusj Vuonan, Suoman ja Svierigin. Rádjásábadusá diehti Vuona ja Svieriga gaskan jagen 1751 lidjin sámijn riekta ávkástalátjit guohtomednamijt rájá goappátjij bielijn. Valla de svenska láhppin Suomav Ruossjaj, ja ruossjalattja stieggijin rájáv váj vuona bielesáme ettjin dasti besa boahttusv guododit suoma bielen ragátmáno 15. bievve rájes jagen 1852. Dát lij viehka ájnas økonomalattjat. Sæmmi báttá de rijdo jáhttesámij ja stuorránime merragátteálmuga gaskan laseduvvin ednambargo diehti

Filma ájnnašamos oajverollajin li Anni-Kristiina Juuso, Mikkel Gaup, Mikael Persbrandt, Nils Peder Isaksen Gaup, Bjørn Sundquist, Michael Nyquist, Jørgen Langhelle, Stig Henrik Hoff ja Nikolaj Coster-Waldau. Filma budsjehtta lij badjel 50 millijávná krávná.

